

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Проданова І.І.

кандидат економічних наук, доцент;

Болонна М.В.

студент, бакалавр з економіки підприємства,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

КАТЕГОРІЯ «ДОМОГОСПОДАРСТВО»: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І СУТНІСТЬ

Домашнє господарство є однією з найменш досліджених економічних одиниць. Останнім часом ставлення науковців і практиків до домашніх господарств як самостійних економічних одиниць змінилось. Частково це можна пояснити тим, що економічні відносини на цьому рівні тісно пов'язані з соціальними, суттєво залежать від психологічних, історичних та інших факторів, які визначають господарську діяльність людей. Економісти у своїх дослідженнях вивчали, в основному, їх зовнішні прояви та взаємозв'язок із національним господарством. Проте необхідно враховувати і те, що в середині самого домашнього господарства відбуваються надзвичайно складні соціально-економічні процеси. Тому комплексне вивчення економічного змісту та сутності категорії «домашнє господарство» потребує певного уточнення.

В економічній літературі, розкриваючи економічний зміст і сутність домогосподарства, автори, як правило, в основу своїх визначень висувають одну або декілька ознак: спільне господарство; спільний бюджет; спільна власність; спільна територія проживання; родинні відносини:

- домашні господарства країни – це сукупність усіх приватних господарств, діяльність яких спрямована на задоволення власних потреб. Під домашнім господарством мають на увазі економічний суб'єкт, який складається з одного або більшої кількості індивідів, що спільно здійснюють господарську діяльність і мають спільний бюджет [1, с. 158];

- домашнє господарство – це окрема господарююча одиниця, що складається з однієї або групи осіб, об'єднаних місцем проживання і спільним бюджетом, яка є власником і постачальником ресурсів в економіку та одержує натомість кошти для придбання необхідних благ з метою забезпечення своєї життєдіяльності [2, с. 139];

- домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти [3].

Цікавою є концепція, яка визначає домогосподарство як одиницю, що має різні типи стратегій: стратегію існування, соціальної мобільності, виживання, міграції. Домогосподарство, відповідно до цієї концепції, діє всередині домінуючої економічної системи, яка забезпечує як можливості, так і бар'єри для нього.

Досліджуючи домогосподарство в ринковій економіці Ю. Ю. Станкевич вважає його особливою складовою суспільства, що значно впливає на господарську систему в цілому, аргументуючи свою думку тим, що досліджуваний суб'єкт економіки бере активну участь у створенні національного продукту, у постачанні економічних ресурсів, у споживанні товарів та послуг [4, с. 1-2]. Не дивлячись на те, що домогосподарство – це найменший компонент економіки, його роль є досить великою, що підтверджується Є. В. Болотіною: «домогосподарства мають, якщо не більший, то принаймі й не менший вплив на економічний добробут, ніж інші сегменти економіки» [5, с. 8].

Микитенко І. стверджує, що домогосподарство – це основний покупець на ринку, який виконує такі функції як забезпечення економіки факторами виробництва, використання зароблених при цьому коштів для поточного споживання товарів, послуг і заощаджень з метою задоволення своїх потреб [6, с. 107-110].

Домашнє господарство здійснює економічну діяльність, є виробником і споживачем товарів та послуг, здійснює нагромадження, виконує певні соціальні функції. Між ним та державою існує відповідний перерозподіл функцій: чим економічно сильнішою є держава, тим менше функцій залишається у домашнього господарства, і навпаки: чим скрутніше становище у державі, тим більше функцій у домашнього господарства.

Ступінь участі домогосподарств у виробництві благ в національній економіці є її важливим соціально-економічним індикатором. Адже виробнича діяльність цього сектора економіки є неформальною та її пошук вказує на неможливість з тих чи інших причин працювати у формальному секторі.

Домашнє господарство як учасник економічної системи може виконати свої функції лише за умови розбудови орієнтованого на модель соціально-ринкової економіки інституційного забезпечення та узгодженої координації діяльності низки суб'єктів, причетних до цього.

Враховуючи все вище сказане, представляємо до вашої уваги власне бачення змісту економічної категорії «домашнє господарство» – це господарююча одиниця, що складається з одного або більшої кількості індивідів, об'єднаних одним місцем проживання і спільним бюджетом, які в умовах ринку діють як економічні агенти (одночасно можуть виступати покупцями і/або продавцями факторів виробництва, зокрема земля, капітал, праця, підприємницькі здібності) через реалізацію ними споживчої, заощаджувальної, відтворювальної та виробничої функцій.

Отже, при подальшому дослідженні домогосподарств необхідно мати на увазі два рівні аналізу – мікро- та макроекономічний. Рівень макро-

економічного аналізу – це, передусім, вивчення домогосподарств як певної сукупності економічних одиниць, поведінка яких безпосередньо відображає становище населення та його економічні інтереси в цілому і суттєво впливає на національну економіку. На макрорівні досліджується вся сукупність домогосподарств країни, їх типи, оцінюється загальне макроекономічне значення їх діяльності, тенденції економічної поведінки, адаптація до умов господарювання, що змінюються. Мікро-економічний аналіз передбачає вивчення поведінки домогосподарств як економічних агентів у ринковій системі; вивчення процесу прийняття рішень домогосподарствами на ринку товарів та послуг і факторів, що впливають на їхній вибір.

Список використаних джерел:

1. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник / В. Г. Федоренка, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О. Ф. Іткін // – К.: Алерта, 2008. – 487 с.
2. Беляєв О. О., Бебело А. С. Політична економія: Навч. Посібник / О. О. Беляєв, А. С. Бебело // – К.: КНЕУ, 2001. – 328 с.
3. Наказ від 02.07.2012 р. № 278 «Про затвердження Положення про Реєстр статистичних одиниць у сільському господарстві, мисливстві, лісовому і рибному господарстві» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/norm_doc/2012/278/278_2012.htm
4. Сизоненко В. О. Інституціональні аспекти фінансового регулювання підприємницької діяльності / В. О. Сизоненко // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С. 88-97.
5. Болотіна Є. В. Домогосподарство в системі інститутів ринкової інфраструктури України / Є. В. Болотіна // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2010. – № 3. – С. 6-13.
6. Микитенко І. Формування сукупних доходів і витрат у домогосподарствах / І. Микитенко // Економіка АПК. – 2002. – № 6. – С. 107-111.